

vælger ikke at give statslig bistand til et land, selv om de bistandspolitiske målsætninger udmærket ville kunne opfyldes, kan der være god grund til at bistå landet f.eks. med multibi-bistand eller med bistand gennem private organisationer. Forudsætningen herfor vil dog være, at denne form for bistand kan administreres på en måde, der kun belaster Danidas egne ressourcer i relativt beskedent omfang.

Ved valg af multibi-bistand som bistandsform vil det desuden være muligt at købe sig til den nødvendige ekspertise for bistand inden for områder (både geografisk og fagligt), hvor Danida ikke umiddelbart råder over tilstrækkelig viden og erfaring.

Endelig vil anvendelsen af bistandsformer, der ikke behøver at være geografisk bundne, gøre det lettere at gennemføre den nødvendige udfasning af bistanden til en række samarbejdslande.

Følgende bistandsformer vil af disse grunde blive holdt uden for landekonzentrationen:

- Projektbistand gennem private danske organisationer.
- Frivillig bistand.
- Multibi-bistand.
- Stipendiebistand (i et vist omfang).

Det er rigtigt, at landekonzentrationen ikke kan gennemføres fra den ene dag til den anden. Danmark er i dag engageret i et samarbejde med en række lande, som det ville være både uansvarligt, og udfra en ressourcemæssig og administrativ betragtning uhensigtsmæssigt at afbryde med kort varsel. Derfor må omlægningen af bistandssamarbejdet til et programsamarbejde med et begrænset antal lande nødvendigvis ske gradvis over en årrække.

De undersøgelser, Danida har ladet foretage, synes at vise, at en betydelig del af de danske virksomheder og erhvervsorganisationer ser positivt på en vis geografisk koncentration af bistanden. Det gælder i særlig grad de mindre virksomheder og i et vist omfang entreprenørvirksomhederne. Disse virksomheder ønsker at kunne koncentrere indsatsen om et mindre antal lande og ser i denne forbindelse fordele ved et uddybet lande- og personkendskab samt mu-

ligheder for at etablere lokale kontorer og skabe større kontinuitet i salgsarbejdet.

Der er nu lagt op til en koncentration af bistanden på 20-24 samarbejdslande. En yderligere landekonzentration, som der slås til lyd for i visse indlæg, vil imidlertid meget vel kunne tages op til overvejelse på et senere tidspunkt, når der er indhøstet erfaringer med den grad af koncentration, der nu sigtes imod.

Det må samtidig erkendes, at udviklingen i enkelte potentielle samarbejdslande i den tredje verden vil kunne føre til, at der fra tid til anden kan opstå behov for at optage nye lande i kredsen af samarbejdslande og lade andre udgå.

2. Store eller små samarbejdslande

Et af de temaer, som er rejst fra flere sider, er spørgsmålet om fortsat bistand til meget store lande som f.eks. Indien og Kina.

Argumenterne imod store lande har været, at de selv har tilstrækkelige ressourcer til at sikre den nødvendige udvikling. Det er endvidere anført, at nogle af landene bruger betydelige ressourcer på våbenproduktion og har en anseelig våbeneksport. Endelig er der peget på, at visse lande yder en bistand til tredielande af samme størrelsesorden som den bistand, de selv modtager.

Omvendt er der i en række kommentarer fremført positive argumenter for at give bistand til mindre lande. Det er blevet anført, at der alt andet lige bør foretrækkes samarbejdslande, hvor den danske bistand vil syne mest muligt og veje relativt tungest og således give øgede muligheder for at stille krav i forbindelse med bistandssamarbejdet.

Tilsvarende synspunkter om indflydelsesmuligheder i henholdsvis små og store lande har været fremført i forbindelse med overvejelser om bistandspolitikens udmøntning på menneskerettighedsområdet.

Endelig har også dele af erhvervslivet udtrykt præference for samarbejde med mindre lande. Nogle mener således, at de forholdsvis små danske virksomheder vil have lettere ved at finde fodfæste på disse markeder, der er mere overkommelige og udsat for en mindre hård